

Advertiments d'amor. Maragall 1911

A les eixutes pàgines dels periòdics, Joan Maragall (1860-1911) hi abocà els fruits de la seva recerca d'autenticitat, com a poeta i com a publicista. L'hemeroteca de l'Arxiu Històric de la Ciutat permet seguir-ne puntualment el rastre, i és suggestiu veure el contrast entre les primícies maragallianes i la ganga que sovint les embolcalla.

El fil de la mostra és la relació de Maragall amb el *Diario de Barcelona* i, particularment, la sèrie dels vint-i-un articles que hi publica entre el 7 de juliol i el 23 de novembre de 1911, ara fa just cent anys. Tenen com a *leitmotiv* la proclamació multiforme d'un amor concret entre els éssers humans que arracona tota mediació, tota abstracció, fins i tot el concepte d'Humanitat. El 20 de desembre, el *Brusi* ha de lamentar la mort del poeta i la interrupció d'aquell devessall de reflexions quintaessenciades.

El llegat de Josep Antoni Brusi (1857-1946), cap visible de la família propietària del *Diario de Barcelona* des que Maragall entrà el 1890 a la redacció com a secretari del director Joan Mañé i Flaquer (1823-1901), aporta profunditat a la lletra impresa: fotografies, cartes que trasllueixen el flux i reflux de les estimacions i, sobretot, els preciosos manuscrits autògrafs de dos articles de la darrera collita: «Preparad los caminos» i «El cesto de frutas».

«El cesto de frutas» amalgama labors líriques dels dos extrems de la carrera de Maragall: «Lo nou Pausías y la florista», traducció de Goethe (1890), i l'«Oda nova a Barcelona» (1910). Com l'oda, l'article expressa l'ambivalència de sentiments envers la conflictiva ciutat i la resol també en sentit afirmatiu, tot apel·lant a la fusió amorosa que culmina l'elegia goethiana. Els preuats exemplars dedicats per Maragall a Narcís Oller i a Josep Maria López-Picó, que l'Arxiu conserva com a part de les donacions d'aquests escriptors, ajuden a completar el cercle.

1 – Catalanisme al *Brusi*

La mort de Mañé i Flaquer el 1901 coincidí amb els primers èxits de les forces polítiques no dinàstiques –republicans i catalanistes– a Barcelona. Després d'un decenni aprenent al costat del mestre, el catalanista Joan Maragall es va trobar aleshores vivament confrontat amb la fidelitat absoluta del *Diario de Barcelona* als Borbons, ben servida ara per Teodor Baró. Sempre arran dels processos electorals on s'anava dibuixant el nou mapa polític, Maragall va deixar la redacció del *Brusi* dos cops, el 1903 i el 1906, sense entrar en política

ni tallar els ponts amb Josep Antoni Brusi. Quan va tornar a col·laborar-hi el 1911, ho féu des d'una independència absoluta que posà a prova el precari encaix, principalment en els dos articles que conviden a edificar Catalunya d'esquena a l'Espanya política: «La espaciosa y triste España» (17 d'agost) i «“Catalunya y avant”» (5 d'octubre).

2 – Fa cent anys

Joan Maragall va encetar la sèrie d'articles de 1911 amb una peça molt conflictiva, no amb la línia oficial del *Brusi*, esdevinguda irrellevant, sinó amb el rumb que prenia el catalanisme sota l'ègida d'Enric Prat de la Riba: «La vuelta al caos» (6 de juliol). Immediatament, en l'ardor de la polèmica, el seu escepticisme davant l'esforç de construcció institucional dels homes de la Lliga adoptà un to profètic: «Preparad los caminos» (13 de juliol). I la negativa a col·laborar amb convicció, com se li demanava, fou reiterada a «Réplica» (19 d'octubre). Com augurava el poeta, tot el segle XX ha transitat pels camins de la deshumanització, començant per la Primera Guerra Mundial, intuïda al final del primer article. Per això, aquests tres textos ultrapassen la conjuntura i ens interpel·len ara, cent anys després, quan totes les profecies s'han acomplert i s'entreveuen altres camins.

3 – El moment urbà

L'ombra de la Setmana Tràgica de juliol de 1909 sobrevola els articles de 1911. L'escepticisme envers la societat i les seves institucions alimentat per aquella decepció terrible s'hi fa palès d'entrada i s'hi expressa després amb insistència. Però, per més que Joan Maragall accentuï el seu individualisme amb prèdiques a la introspecció i a l'amor concret, no per això se sent desvinculat de l'entorn. La comunió amb la natura, convencionalment propiciada i delimitada pels ordenats torns de vacances burgeses a l'alta muntanya, al país mitjà i a la mar, és un mer interludi. De retorn a Barcelona, el poeta viu aquella tardor el seu moment urbà definitiu amb «El cesto de frutas» (28 de setembre), on es retroba el conflictiu paisatge de l'«Oda nova a Barcelona» de l'any anterior i la mateixa professió de pertinença a la ciutat, però ara portada fins a l'extrem, ja sense cap recança.